

Els Banys de l'Almirall

Els Banys de l'Almirall

Dana Gynther

Traducció
Laia Vilanova i Àngeles

Els Banyes de l'Almirall
Título original *The Admiral's Baths*,
de Dana Gynther

Traducció Laia Vilanova i Àngeles

Amb el suport de

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

© Dana Gynther, 2017
© Traducció: Laia Vilanova i Àngeles, 2021
© Batidora Ediciones, 2021

La Batidora Coop. V.
Batidora Ediciones
Tel. +34 642 896 500
www.batidoraediciones.es
info@batidoraediciones.es

Primera edició: setembre de 2021
ISBN paper: 978-84-123020-9-7
ISBN ebook: 978-84-124577-7-3
ISBN POD: 978-84-124577-8-0
Dipòsit legal: CS-34-2021

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització dels seus titulars, amb excepció prevista per la llei. Adrecis a CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics) si necessita reproduir algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).

*Per a Carlos García Aranda, valencià nadiu i
pare de les meues filles, i per al seu pare,
José García Fenollera, que quan estudiava Dret
a la postguerra es banyava de tant en tant
als Banys de l'Almirall.*

RECONSTRUCCIÓ
MAIG DEL 2011

Em vaig recolzar al costat de la finestra, mentre escoltava el so que feien les rodes en plegar-se sobre el cos de l'avió. Aquell suau brunzit mecànic, el panteix d'un robot envellit, em recordava un albatros. Un ocell gran i llarguerut que, quan ja ha alçat el vol, doblega les potes rodanxones contra la panxa i estira les ales per a planejar. Aquella imatge, tan pura i pacífica —que probablement havia vist en algun documental de sobretaula—, em va fer dibuixar un somriure. La meua pròpia calma em commovia. Sempre havia tingut por de volar, fins ara.

Fins i tot quan encara era massa jove per entendre el concepte de mortalitat, ja tenia aquella fòbia instintiva; ara, però, em sorprenia a mi mateixa recordant aquella por amb certa nostàlgia: les mans suades, el cor a cent per hora, les compres compulsives d'ampolletes d'Absolut a un preu exorbitant... Mai no hi havia hagut cap incident en els aterratges i, cansada i adolorida, baixava de l'avió encara esbalaïda pel fet de continuar viva. Però, des de feia una setmana, tot semblava artificios: un intent de la classe mitjana benestant de viure una pujada d'adrenalina. La setmana anterior havia après que la por, com tot, és relativa.

—Senyora... —De sobte, hi havia una hostessa de vol agenollada al meu costat, mirant un paper que duia a la mà—. Sra. Rachel Cardon?

—Sí? —La vaig mirar i vaig veure que m'observava amb una curiositat ansiosa—. Mane.

—Només volíem oferir-li la nostra ajuda —va xiuxiuejar amb un to còmplice—, si necessita res.

Vaig parpellejar, confosa. Es tractava d'una nova campanya de publicitat?

—Ah, gràcies —vaig respondre, mentre assentia amb el cap educadament.

Amb una mirada escrutadora, em va travessar els ulls, primer l'un i després l'altre, i va tornar a mirar el paper.

—Disculpe, senyora. Aquí diu que és vosté invident...

—Os-tres —vaig respondre, remarcant les dues síl·labes—. Doncs no, no ho soc.

—Que estrany —va dir, amb la cara vermella—. Sempre ens passen una llista dels passatgers amb discapacitat i, per alguna raó, vosté hi figura com a invident.

—Deu ser un error, de veres —vaig somriure per intentar que li passara un poc la vergonya—, no cal que patiu per mi.

Va deixar anar una rialla nerviosa.

—Bé, doncs, disculpe les molèsties.

La vaig mirar mentre s'escapolia pel passadís, fins a la seua guarida de curiosos contenidors de metall i cafeteres. Cega. Aquell error no podia ser més oportú. Era com si la setmana anterior haguera estat jugant sense parar a la gallineta cega, tombant d'aquí cap allà incapaç de veure res.

I mira que ho havien avisat: feia dies que els meteoròlegs havien pronosticat un mal temporal per als estats del sud. El 25 d'abril va esclatar l'inici del tornado, que va arrasar Arkansas durament, i dos dies després un conjunt de tornados ja s'escampaven per tot arreu.

Jo mirava les notícies del temps com qui mira un *reality* —entretingut, fins i tot impactant, però per descomptat totalment alié—, i em resistia a pensar que aquell tornado es poguera dirigir cap a nosaltres. De fet, ni m'havia passat pel cap, el tenia massa emboirat des que m'havien plantat.

Tres dies abans i de manera inesperada, Todd Russell, amb qui havia estat eixint durant gairebé un any, va tallar la relació i se'n va anar, una setmana abans del nostre viatge d'estiu a Espanya. Em vaig desconnectar de tot, excepte del meu propi dolor: enfurismada i dolguda, no havia menjat a penes des que va marxar. Plantada davant del post de planxar, mirava, absent, com un embut monstruós arrasava un hospital de Cullman, Alabama. Tot i que només estava a poc més de 150 quilòmetres al nord, per a mi era com si haguera ocorregut a la lluna. Amb un ull en la tempesta, esclafava amb la planxa les butxaques d'una camisa, mentre maleïa la meua atracció pels teixits naturals i els *hipsters* impredecibles. Però, de sobte, vaig llegir la banda de les notícies a la part inferior de la pantalla del televisor: alerta per tornado al comtat de Tuscaloosa.

Quan em vaig inclinar sobre el post de planxar en un intent de mirar per la finestra, mullada i fosca, vaig sentir el xiscle estremidor de la sirena. Les últimes setmanes ja s'havia disparat unes quantes voltes, la qual cosa m'havia obligat a esbrinar quin era el lloc més segur de la casa. Com la majoria de cases meridionals construïdes sobre argila roja, la meua no tenia soterrani, i l'espai d'emmagatzematge sota les escales ja estava abarrotat de maletes, ornaments festius i els monopatinis i balons de futbol del meu fill. Durant una de les breus pauses de la sirena, el to de veu seriós de l'home del temps em va cridar l'atenció: *Si us trobeu als voltants de Tuscaloosa, busqueu refugi immediatament. Una tempesta perillosa està a punt d'arribar al centre de la ciutat.* Vaig apagar la planxa, vaig agafar el mòbil i, una vegada més, em vaig aixoplugar en el xicotet bany sense finestra, al costat de la cuina.

Em vaig quedar asseguda sobre el terra del lavabo durant uns vint minuts, amb el cul fred i engarrotat, mirant el mòbil fixament. Com a fons de pantalla encara tenia una foto de parelleta, érem Todd i jo a Gulf Shores, banyats per unes aigües d'un blau clar i pàl·lid, amb una posta de sol rosa darrere de la nostra cara de felicitat. Mentre lluitava

contra la necessitat de trucar-lo, se'n va anar la llum. La foscor em va deixar sense alé, vaig entrar en pànic. Era possible que sense llum se sentira més fort el vent? O potser era el soroll infame d'un tren de càrrega? La pressió em va fer petar les orelles; la casa grinyolava i gemia. En sentir un estrèpit violent em vaig llançar al terra. Cobrint-me el cap amb les mans, amb els ulls ben tancats i el cor fuetejant amb força, vaig balbucejar una tirallonga de cantussols: «Déu meu, no, per favor. Déu meu, no, per favor. Déu meu, no, per favor. Déu meu, no, per favor...», i això que jo no hi havia cregut mai. I ara què? Moriria sola, en un lavabo, als 47 anys?

Després d'uns quants minuts paralitzada sobre els taulellets del bany, amb la por esmorteint-me les orelles, tot d'una vaig adonar-me del silenci. Em vaig incorporar per agafar-me al pom de la porta i, amb un cop de peu, la vaig obrir. Una llum tènue entrava del corredor. Des d'on estava asseguda, només podia veure la taula de la cuina, amb un fruiter ple de pomes golden intacte al centre. S'havia acabat. I jo havia sobreviscut. D'una estrebada vaig agafar la tovallola que hi havia penjada i vaig començar a plorar, a exhalar sanglots d'alleujament, de gratitud.

Quan a la fi vaig ser capaç d'alçar-me, vaig eixir del meu refugi i em vaig dirigir al menjador, decidida a inspeccionar la casa. De seguida vaig veure que el jardí (més aviat tota la vegetació del pati) estava estampat contra les finestres. Semblava que els arbustos, hostils, tafanejaren l'interior de la casa amb curiositat. Era com si totes les meues estimades plantes s'hagueren girat contra mi i m'hagueren segrestat. El cor se'm va afonar, en pensar en tots els ambients que hi havia anat creant meticulosament al llarg dels anys: el racó mediterrani, el jardí de papallones, la fonteta de Buda...

Vaig entreobrir la porta i vaig mig aclucar els ulls: la llum del sol em va agafar desprevinguda. Lluïa sobre el revoltim de bocins de plantes i els capritxosos trastos que hi havien aterrat com si volgueren formar

un mercat ambulant no desitjat. L'arbre de Júpiter i els bedolls alts i esvelts ja no hi eren. Mentre rumiava on devien haver anat a parar, de sobte vaig recordar l'enorme pacaner de l'altre costat de la casa. El colp! Freda i tremolosa, vaig donar una puntada de peu a una cadira de jardí d'algun veí i em vaig apropar al pati, fent passes de gegant entre les runes com una xiqueta que juga a l'1, 2, 3, pica paret. En tombar la casa, el vaig veure. El tronc torçut del vell i adorable pacaner estava esqueixat i mig arrencat. Vaig mirar cap amunt, amb un nus enorme a la gola. La branca més gran havia esclafat el sostre del despatx, el meu sancta sanctorum, i la resta de branques s'obrien pas per les finestres del dormitori.

Em vaig quedar mirant perplexa el costat destrossat de la casa, amb la boca oberta i els braços estesos, fins que em vaig adonar de les veus que se sentien. Em cridava algú? Per primera vegada, vaig pensar a mirar al voltant, cap al carrer. Semblava una zona de guerra, com si ens hagueren acaçat amb bombes, com en una *blietzkrieg*. Els arbres semblaven pèntols, les rajoles de les cases estaven foradades, l'habitatge de dos pisos del final del carrer era una pila de pals. Hi havia vidres per tot arreu. I veïns. Després de la tempesta, també havien estat arrossegats per l'atracció de la llum.

—Ei, Rachel! Estàs bé? —va cridar algú.

Vaig assentir de manera inexpressiva, mentre mirava com un grup d'adolescents ajudaven Felix, l'ancià que vivia a l'altre costat, a eixir per la porta principal de casa seua, ara estellada. Hi havia gent que sagnava, d'altres, coixejaven. Les restes dels roures centenaris i dels pins allargats jeien escampades pels jardins i el carrer, barrant el pas. Com anirien a l'hospital? Em vaig quedar plantada al pati, atordida i sense alé. Volia ajudar algú, al cap i a la fi, jo estava bé, però no era capaç de parlar ni de moure'm. De sobte, tot es va enfosquir.

Quan vaig recuperar el coneixement em trobava sobre la gespa, cara a cara amb Mike Wilson, un veí grandàs, amb barba i gorra amb qui, fins ara, només havia intercanviat adeus.

—Rachel, crec que estàs en xoc —va dir—. Intenta respirar a poc a poc. Inspira, espira... Inspira, espira... Molt millor. Vinga, que t'acompanye a dins.

Envoltant-me amb un braç enorme, em va ajudar a passar pel desgavell que una vegada havia estat el meu jardí, ara ple de branques esqueixades i trastos mullats: el tricicle torçut d'un xiquet, una tovallola de platja, teules, un parafang... Em va ajaure en el sofà i em va portar aigua en un got de plàstic del Mardi Gras que no havia fet servir mai. On el devia haver trobat?

—Me'n torne fora —va dir Mike, mirant l'estrany resplendor per la finestra—. Que curiós, sembla que el tornado haja agranat la pluja i se l'haja emportada a passejar. Escolta —va afegir, donant-me colpets al cap amb la mà en un maldestre gest de comiat—, si necessites res, fes-me un crit.

Quan Mike va eixir de casa em vaig quedar estirada al sofà, ja no tan marejada i amb les celles arrufades en recordar Todd aquell matí que, en veure'l, l'havia definit com un «autèntic pagerol».

Inspira, espira... Inspira, espira... Solia practicar la respiració controlada durant els enlairaments, però aquesta volta ho vaig oblidar. Em vaig llevar les sabates i vaig posar els peus damunt del seient buit del costat. Per primera vegada, m'alegrava que Todd no haguera vingut. Què hauria fet ell, a València? Com hauria passat el temps lliure mentre jo treballava en l'article?

—Vol alguna cosa per beure, senyora? —l'assistenta de vol d'abans es va posar vermella en veure'm.

—Sí, prendré una cervesa. —Vaig estar a punt de fer-li una broma i dir-li que en triaria una a cegues o que em posaria cega d'alcohol, però de seguida em va allargar una llauna xata de Heineken i un paquet de cacaus i vaig perdre l'oportunitat. Vaig assentir amb el cap per a donar-li les gràcies, mentre em barallava per obrir el paquet de cacaus, i vaig continuar repassant mentalment les possibles frases fetes: estar cega d'ira, el punt cec, en terra de cecs el borni és rei... vaig tallar en sec. *L'amor és cec*. Vaig mirar el seient buit del costat, amb els peus descalços sobre la manta roja sense estrenar, encara dins de la bossa de plàstic. Una vegada més, tenia Todd al cap.

La nostra relació pareixia tan prometedora... Després de les primeres setmanes, en ple diluvi de descobriments sobre gustos en comú —el bon menjar, la fotografia, els cantants de folk i la ceràmica artesanal— em sentia connectada amb ell d'una manera que feia anys que no sentia, com a mínim, des d'abans de Jeff, el meu exmarit. Encara no havia deixat el pis de lloguer i ja havia començat a passar cada vegada més temps a casa meua. I no sols compartíem el llit: m'ajudava amb el jardí, canviava les bombetes, comprava dònuts al Krispy Kreme i sis mesos després semblava que la relació estava... consolidada.

El meu fill Nick, que estudiava arquitectura a l'altre costat de l'estat, es mostrava indiferent respecte a aquesta nova relació quan li'n parlava per telèfon. Com a molt, pareixia que s'alegrava per mi. Però quan va vindre a casa per passar Acció de Gràcies, tot va canviar. El dimecres, el contacte inicial entre parella i fill havia anat prou bé, i el dia de la festa ni tan sols el vam veure. Nick i jo vam celebrar el dia junts mentre Todd, que treballava de xef, estava ocupat preparant perdus i guatlles rostides, galls dindi en miniatura per a la gent que volia conservar la tradició sense haver-se d'empastifar. L'endemà, ens vam reunir com cada any per veure el partit Auburn-Alabama. No és que fórem uns fanàtics del futbol, però durant els últims quatre anys, d'ençà que Nick havia començat la carrera a Auburn, gaudíem d'una mica de ri-

valitat desenfadada entre universitats. Hi havien acudit mitja dotzena de persones —uns quants companys de l'institut de Nick i un parell de col·legues del Departament d'Història—, totes de bon humor, bevent i picant al ritme de la prosa vertiginosa del comentarista d'esports.

En un moment donat, a la mitja part, Nick em va arrossegar fins a la cuina. Tenia la cara vermella i la boca recta com un fil.

—El teu nóvio va bufat —va dir.

Vaig mirar Todd, assegut sobre el braç del sofà, amb una cervesa a la mà i els ulls mig clucs.

—Tothom beu més del compte en alguna ocasió —vaig replicar, arrunsant els muscles.

—No —va dir, encara acalorat—. Aquest paio és un fracassat, te n'has de desempallegar.

—Però per què dius això? —li vaig preguntar, començant a preocupar-me—. Què ha fet?

—Està dient animalades, mare —va respondre. M'esquivava la mirada i intentava mirar la pantalla del televisor.

—Sobre què? Sobre el joc? —li vaig preguntar, amb un lleuger somriure.

—Sí, és clar —va dir, deixant anar un sarcasme evident—. Ja saps com m'afecta, el tema del futbol.

—Llavors, sobre què?

Em va mirar a la cara.

—Et mereixes alguna cosa millor, mare, de veres.

Vaig sospirar. Era la primera relació seriosa que tenia des que m'havia divorciat ara feia deu anys; abans de conèixer Todd, havia estat completament absorbida pel meu fill i pel treball. Sabia que Nick no estava acostumat que eixira amb ningú, durant anys havíem estat sols ell i jo, però tot i això no entenia aquell egoisme sobtat. Potser es tractava d'una adolescència latent? O era un complex d'Èdip equivocat?

—Crec que estàs exagerant, Nick —vaig dir, amb la veu apagada.

—Només et dic una cosa —va dir—: mentre estiga per aquí, jo no vindré.

Totalment descol·locada, el vaig mirar mentre es posava la jaqueta i deia als amics que havia de marxar, que li havia sorgit un imprevist. Dolguda i buida, vaig seure en el sofà i vaig pensar en Nick, conduint pels carrers buits de Tuscaloosa. Tot el poble era a l'estadi o davant el televisor. I jo mirava fixament la pantalla, però sense veure-hi res, i amb la cervesa escalfant-se a la mà. Todd va lliscar lentament pel braç del sofà i es va fer un lloc al meu costat. Em va acaronar el coll.

—Ei —em va dir a cau d'orella. L'alé li podia a tabac. Vaig aixecar el braç i li vaig gratar la barbeta sense afaitar.

—Hola —vaig xiuxiuejar, debatent si preguntar-li o no sobre el tema. Mentre Auburn recuperava una victòria dramàtica enmig d'aquella habitació plena de crits i paraules gruixudes, jo reflexionava en silenci sobre les paraules del meu fill.

Com que no volia empitjorar les coses, vaig decidir no parlar-li a Todd del rampell de Nick. Vaig donar per fet que li passaria, que aviat recuperariem l'estreta relació que sempre havíem tingut com a mare soltera i fill únic. Però no va ser així. No trucava ni venia a veure'm. Per primera vegada, va passar el Nadal a Atlanta amb la nova família del seu pare, i les vacances de primavera amb la seua xicota, Allison. Al principi, em sentia malament per la forma tan freda en què em responia les trucades, les poques vegades que m'agafava el telèfon, i tenia la temptació de conduir tres hores per anar a veure'l i parlar-ne d'una vegada. Però després vaig ser jo qui es va enutjar, m'enfuria el seu comportament infantil de no voler parlar, aquell xantatge emocional.

Vaig deixar anar un llarg sospir, mentre observava l'oceà Atlàntic, ara deu mil metres per davall, vaig abaixar la persiana —els núvols m'enlluernaven— i vaig tancar els ulls.

No vaig tindre temps —o més aviat energia, coratge— d'explicar-li a Nick que Todd havia marxat abans que arribara la tempesta. No li

ho havia contat a ningú. Era el diumenge de Pasqua. Jo estava fent cafè quan Todd va baixar a la cuina i hi va trobar un cistell damunt la taula amb un conillet de xocolata i uns quants pollets de núvol de sucre. Em vaig girar esperant un somriure, però, en lloc d'això, es va deixar caure sobre la cadira, va apartar el cistell a un costat i va anunciar:

—No puc continuar amb açò.

Açò. A què es referia amb açò?

Va començar a fer la maleta: algunes coses del bany, samarretes i calçotets, uns quants llibres i el seu llevataps de luxe —em va xocar que només necessitava una bossa de gimnàs per a «mudar-se»— i va anunciar que se n'anava a Nova Orleans. Deu minuts més tard ja havia marxat. Vaig seure a la taula, amb el cafè fred, furgant en silenci els ulls negres i brillants d'aquells pollets grocs tan adorables. Ja feia un temps que ens estàvem deixant portar per la inèrcia, n'era ben conscient; de fet, tenia l'esperança que el viatge a Espanya revifara la nostra relació i li retornara el nivell inicial de sexe i companyonia, però açò sí que no m'ho esperava. És que ja no li atreïa? Hi havia algú més? Em vaig passar tres dies en un borbolleig de rebuig, abandonó i orgull ferit, rematat per la nociva sensació d'estar envellint a correuita. El tercer dia va arribar el tornado. *Volant*, en el sentit més literal i aterrador possible. Hi va haver un miler de ferits, un centenar de desapareguts i gairebé cinquanta morts. La nostra ruptura ja no semblava tan important.

—Pasta o pollastre? —va demanar l'hostessa de vol, avisant-me amb un suau toc al braç. Aquesta vegada només semblava cansada, ja li havia passat la vergonya.

—Mm... —Nick sempre en feia broma i deia que la pregunta era irrellevant, totes dues coses feien el mateix gust—. Pasta. Amb vi negre, per favor.

Amb la safata sobre la falda, vaig destapar l'ampolla individual de vi i vaig trencar la bosseta de plàstic dels coberts. Vaig aixecar la mirada per veure què feien a la xicoteta pantalla —pel que semblava, un thriller polític—, però no em vaig molestar a posar-me els auriculars. I és que, fins i tot sense por de volar, els viatges del segle vint-i-u feien pena.

Vaig tastar aquell vi mediocre i vaig fer una ganyota, intentant recordar l'últim vi que havia begut: un anyenc de La Pesquera, un bon vi negre espanyol que m'havia reservat per a les ocasions especials.

Una hora després que marxara el tornado, quan a la fi vaig aconseguir posar-me dempeus sense trontollar, em vaig decidir a plantar cara al pis de dalt. Les finestres estaven esmicolades, el ventilador del sostre jeia sobre el terra i el llit estava cobert de branques molsoses. Havia vist fotos de l'estil en algunes revistes de Nick sobre arquitectura d'avantguarda: arbres enormes que creixien des de dins de les cases, en lloc d'envoltar-les per fora. Aquestes branques, però, tenien roba, llençols i cortines xopades embolicades per tot arreu, la qual cosa esborrava la més mínima pretensió d'elegància minimalista.

Vaig intentar entrar al despatx, el reflex del meu jo interior, però el marc de la porta estava fet xixines. Em vaig posar de puntetes i vaig intentar mirar a través d'un llistó trencat, però no vaig aconseguir veure-hi res. M'havia passat tot el matí al despatx, classificant documents sobre la Guerra Civil espanyola i descansant de tant en tant per buscar receptes de cuina valencianes —plats d'arròs, dolços àrabs i orxata—, amb l'objectiu de revifar l'apetit que la ruptura m'havia furat. Durant tot el matí, aquella cambra havia estat el mateix bastió de caos organitzat de sempre, amb prestatgeries plenes a vessar de llibres i uns quants records entremig. Fotos emmarcades, des de retrats en sépia dels meus ancestres fins a les meues pròpies obres d'art; un assortiment internacional de màscares de fusta; fòssils i petxines; una mandolina antiga; una col·lecció d'animals fets a mà... Els meus preferits: una morsa esquimal tallada en pedra, l'ocell de terracota d'una lluna de mel a Mè-

xic i el cavall daurat, un record de la família. En silenci, vaig explorar mentalment les prestatgeries, mentre em preguntava si algun d'aquells fràgils objectes devia haver sobreviscut.

Ara, a través del forat, l'únic que podia fer era imaginar-me un lloc orgànic i misteriós, impossible d'identificar com a part d'un habitatge humà. Sons estranys, piulets murmuriosos i esmortits, provenien de l'interior, com si esquirols i mussols ja hi estigueren fent niu per reivindicar el meu refugi com a propi.

Els ulls se'm van omplir de llàgrimes en pensar en tots els tresors perduts o destrossats, però llavors vaig recordar, amb un sentiment de culpabilitat inevitable, l'habitatge de dos pisos demolit del final del carrer i el meu veí Felix, ajagut cap per avall davant la porta de casa. I jo estava viva, il·lesa, sota un sostre *gairebé* sencer. La veritat és que no tenia dret de lamentar-me. Ben agafada del baranatge, vaig tornar al pis de baix per servir-me una copa de vi.

Després de buscar exasperadament el llevataps, vaig traure del rebost la millor ampolla de vi negre. Si aquesta no era una ocasió especial, quina ho era? Vaig abocar un bon raig de vi a la tassa del Mardi Gras i el vaig assaborir. A la llum de les espelmes i amb piles noves a la ràdio, vaig seure en el sofà. Començava a fer-se de nit. Tot i que ja anava una mica entonada —en tenia prou amb un got de vi, tenint en compte els nervis de punta i l'estómac buit—, encara vaig tindre la sensatesa de pensar que hauria de fer unes quantes trucades per comprovar si els amics de la ciutat estaven bé i per tranquil·litzar els que vivien fora. Però no recordava on havia posat el telèfon. Ajaguda, escoltava les xifres que disparava la ràdio sobre morts i llocs destruïts: Forest Lake, Hackberry Lane, McFarland Boulevard... però no hauria pogut suportar escoltar el nom del meu propi carrer. Vaig canviar l'emissora per una de rock clàssic i, enmig d'un tribut a Jim Croce, em vaig adormir entre sanglot i sanglot.

El grunyit de la motoserra em va despertar a trenc d'alba. Em vaig enfil·lar pel sofà per mirar a través d'un trosset de finestra: un grup de veïns i voluntaris estaven intentant netejar el carrer. Avergonyida d'haver-me aïllat després de la tempesta, vaig agafar el bol de pomes per oferir-ne als voluntaris. En obrir la porta, vaig topar amb Nick. Quan em va veure se li va desencaixar la cara, en una confusa barreja d'alegria, alleujament i enuig.

—Per l'amor de Déu, mare! —va exclamar. Va llançar el bol de fruita damunt la taula i em va alçar en braços estrenyent-me amb força—. Per què no agafaves el telèfon?

Engolint-me les llàgrimes, em vaig aferrar al meu fill —en quin moment s'havia posat tan fort?—, impactada per aquella aura aclaparadora de confort i protecció que desprenien els seus braços.

Un minut després, quan finalment es va alliberar de les meues mans, Nick em va explicar com havia estat el viatge frenètic des d'Auburn. S'havia passat la vesprada anterior assegut davant el televisor, mirant en silenci i aclaparat pel pànic el tornado en directe. Per primera vegada, no calia que els comentaristes del temps exageraren les notícies per crear una bona història: el tornado que havia sacsejat Tuscaloosa feia fins a *dos quilòmetres i mig* d'ample, amb vents de fins a *tres-cents quilòmetres per hora*, i havia deixat un rastre de *cent trenta quilòmetres*. Nick havia eixit a les tres de la matinada, quan va haver considerat que les carreteres eren segures, i es va dirigir cap al nord-oest. Entre les ombres d'abans de l'alba, va poder veure alguns dels rastres que havia anat deixant el tornado. En arribar a Tuscaloosa, els enderrocs feien impossible la conducció. Va aparcar el cotxe a la vora de la carretera principal i va vindre a peu fins a casa. Com més s'acostava al nostre perjudicat veïnat, més espantat estava. L'últim quilòmetre el va fer corrent.

Encara drets a la porta de casa, li vaig explicar com havia viscut la tempesta des del meu lloc privilegiat del bany: l'estrèpit, el jardí i Mike, aquell veí tan amable.

—I has estat a soles tota l'estona? —va preguntar. Aquella veu preocupada deixava entreveure un to de sarcasme—. On era Todd?

—No ho sé. A Nova Orelans, supose —vaig respondre, arronçant-me d'espatlles—. Ja no estem junts.

—Gràcies per contar-m'ho. —Ja estava enutjat una altra vegada.

—Se'n va anar l'altre dia, el diumenge de Pasqua. Encara no ho he assimilat. Però escolta, ara estàs tu aquí, i eres la persona que més ganes tenia de veure.

Vaig envoltar amb el braç el meu fill, que ja era molt més alt que jo, i el vaig mirar a la cara.

—Jo també m'alegre de veure't —em va dir—. Anit quan vaig veure el tornado...

Es va aturar i es va mossegar els llavis, incapaç de continuar. Estava clar que aquella violenta tempesta ens havia fet recuperar la perspectiva i havia posat fi als cinc mesos de distanciament.

—Ja he vist la teulada —va dir, aclarint la veu i canviant de tema—. El despatx deu haver acabat destrossat. Quin és el pla?

—El pla? —vaig parpellejar. El pròxim pas, pensar en la reconstrucció, ni tan sols se m'havia passat pel cap. Estava submergida en un aiguamoll de devastació cobert de gratitud.

Mentre pujàvem les escales, vaig observar Nick avaluant els danys amb ulls experts. Era evident que prenia nota de tot en silenci. Va estirar la porta del despatx per a intentar desencallar-la.

—Crec que necessitaré una palanca per a entrar-hi —va dir—. No té molt bona pinta, però podria ser pitjor. Quan te'n vas a Espanya?

—A Espanya? —vaig tartamudejar.

Semblava com si la tempesta m'haguera afectat el cervell. Havia oblidat tots els preparatius per passar l'estiu a l'estranger: cuidar la casa dels amics de València, escriure l'article...

—Doncs... el dos de maig —vaig respondre finalment—. Sí, els bitllets són per al dia dos. Quan falta? Avui a què estem?

—És el dilluns que ve. Et queden cinc dies, comptant avui.

—Nick, no puc anar-me'n a Espanya. Mira al teu voltant.

—Me'n puc fer càrrec jo, mamà. Per a què creus que m'has estat pagant els estudis? —Va somriure—. Ho podria utilitzar com a projecte de final de carrera. O com a mínim, per a convalidar-ho per uns quants crèdits.

—Ho dius de veres? Creus que podries arreglar tot açò? A mi em sembla que ni en cent anys...

Em va fer callar amb un gest educat amb la mà i es va traure el telèfon. Va despertar Erik, i després Mitchell, els dos companys d'enginyeria amb qui havia treballat en algunes obres els dos estius anteriors. Després de parlar amb ells sobre el projecte («Ens pagaràs, no, mamà?») i passar-los una llista de materials, va telefonar a Allison.

—Hola —va murmurar, amb veu d'enamorat, tot i que estaven junts des que s'havien conegut en Introducció a l'Arquitectura el primer any de carrera—. Vols passar l'estiu a Tuscaloosa? Conec un lloc on ens podem quedar debades.

La destrucció de la nostra ciutat va unir els habitants de Tuscaloosa. Incapaços de seguir amb la rutina habitual —la universitat havia cancel·lat els exàmens finals i havia posposat la graduació, i moltes escoles i botigues estaven tancades—, els veïns van col·laborar per refer les nostres vides. Amb l'ajuda de motoserres i un gran esperit comunitari, a poc a poc van anar netejant els carrers principals, mentre les torres d'enderrocs s'apilaven a les voreres. El president Obama, en declarar l'estat d'emergència, va visitar Tuscaloosa dos dies després del tornado per veure la destrucció amb els seus propis ulls. Erik, Mitchell i Allison hi van arribar aquell mateix dia, i aquesta vegada sí que van poden aparcar la camioneta d'Erik, plena de ferramentes i equips, panells de vidre i fustes —uns productes molt cotitzats—, just davant de casa.

Ens vam passar tot el dia ordenant el pati, i aquella vesprada hi vam fer una barbacoa amb la carn que s'havia estat descongelant lentament a la nevera. Mentre torrava el filet mignon i els bistecs que Todd havia portat feia setmanes, vam fer un brindis per Nick i els seus amics amb el que quedava de La Pesquera.

— Moltes gràcies a tots. — Ja tornava a tindre els ulls entelats.

— Sra. Cardon — Erik em coneixia des de feia anys, però tot i això encara em parlava de vosté. Que potser era alguna mena d'ironia moderna? — He treballat amb aquest parell en moltes cases i, bé, no mai saps com acabarà la cosa. Així que millor guarde's els agraïments per a quan acabem.

Els tres dies que van seguir la barbacoa els recorde un poc borrosos. Mentre jo em feia la maleta per al viatge —gràcies a Deu, tenia tota la roba preferida al cistell de la planxa, i no al dormitori erosionat del pis de dalt—, Nick i el seu equip van començar a tallar el vell pacaner per alliberar la casa de les seues urpes. Mentre jo organitzava els documents del viatge, els bitllets electrònics, la informació del contracte i les notes del projecte, ells cobrien la teulada destrossada amb un tendal blau. La matinada del dos de maig, en entrar al cotxe de Nick perquè em duguera a l'aeroport, em vaig adonar que la majoria de cases del carrer també estaven embolicades en aquell plàstic blau i brillant com una piscina. Li donava al lloc un estrany aire festiu.

Mentre ens dirigíem als afores de la ciutat, em va sobtar veure-la tan irreconeixible. Tuscaloosa jeia apilotada, horitzontal. Les botigues vessaven les seues entranyes; hi havia cotxes arrugats i tombats per tot arreu; els arbres primaverals s'havien convertit en pals amb les branques esqueixades. Aquesta manca d'arbres era el que més desorientava. Abans, una gran part del paisatge havia estat formada per un fullatge verd i exuberant i, sense això, la llum era peculiar, fins i tot excessiva. Els objectes que abans no es veien —una torre d'aigua trontollosa, l'hospital— ara eren a la vista, semblaven nous de trinca i massa grans.

Vam arribar a Birmingham molt aviat, perquè jo m'havia de canviar el portàtil, que havia acabat encallat al despatx. Després de comprar-me el mateix model d'ordinador i un maletí de viatge, Nick i jo ens vam comprar alguna cosa per dinar. Semblava estrany que, a només una hora de Tuscaloosa, tot transcorreguera amb tanta normalitat. Al nostre voltant, la gent, despreocupada, comprava aparells electrònics, conduïa de pressa, menjava hamburgueses amb patates fregides... inconscient de la fragilitat de les seues cases i sense a penes valorar la bellesa de la vida. Gairebé em sentia dolguda.

—Nick —vaig dir, movent un poc la cadira per evitar la mirada dels altres comensals—, no saps el greu que em sap deixar-te amb tota aquesta responsabilitat. La reconstrucció, les reclamacions de l'assegurança... tot el desori.

—Me'n sortiré —va dir. Li vaig mirar les faccions, la serietat d'aquells ulls verds i juganers, del mateix color que els meus. Com podia haver madurat tant en tan poc temps?—. Puc fer-ho, de veres. I crec que necessites agafar-te un descans i desconnectar de tot açò. Vull que gaudisques de València. Saluda Hèctor de la meua part i porta'm un poc de pernil, entesos?

Durant el viatge —en el vol a Nova York, durant la breu escala a JFK, i ara al transatlàntic— m'havia anat acostumant a veure gent que no havia patit cap tragèdia recent, que no havia experimentat el desastre. En veure'ls toquejar el mòbil i bufar al cafè, avorrits o distrets, però òbviament no a punt d'ensorrar-se, a poc a poc, em van deixar d'ofendre. Els veia, simplement, inconscients. I molt més afortunats del que pensaven.

—Pleguen les safates i col·loquen els seients en posició vertical —anunciava un assistent de vol en català, castellà i anglès—, estem a punt de començar el descens a València.

Mentre l'avió es posicionava per a l'aterratge, em vaig quedar admirant el brillant Mediterrani que teníem a sota, ara sí, emocionada de tornar a Espanya. En acabar la carrera, havia passat un any donant anglés a Madrid i me n'havia enamorat per complet: de la cultura, la gastronomia, l'idioma, la geografia i l'estil de vida. Cada vegada que hi tornava, gairebé em sentia com si tornara a tindre vint anys, amb el mateix entusiasme i energia. Nick tenia raó: ho necessitava.

Vaig observar els camps polsegosos de l'aeroport de València i em vaig fregar les mans, ansiosa de baixar a terra i retrobar-me amb el meu amic, Hèctor Ballester. Col·legues historiadors, feia uns quinze anys que érem bons amics. Tots dos havíem publicat el nostre primer llibre en només unes setmanes de diferència i, com que treballàvem amb la mateixa editorial del Regne Unit, vam coincidir en un circuit de presentació i signatura de llibres arreu de Gran Bretanya: Londres, Birmingham, Manchester i Edimburg.

De seguida ens vam adonar de les nostres similituds professionals. De fet, als dos ens consideraven intrusos en els nostres propis departaments d'història, i és que ens interessava més la vida quotidiana que no pas les cases reials, les guerres mundials o els punts d'inflexió de les antigues civilitzacions. Hèctor va centrar la seua recerca en l'homosexualitat, el transgènere i el transvestisme, i jo em vaig especialitzar en la història de la roba, els cosmètics i la higiene. Tots dos gaudíem de cert èxit escrivint articles de cultura i història en revistes conegudes i patíem la ràbia dels companys gelosos que escrivien articles insulsos per a setmanaris pomposos que només llegien un grapat de doctorats. Ens anomenaven «historiadors novells»... o coses pitjors.

El primer dia a Londres, Hèctor i jo vam signar, l'un per a l'altre, una còpia de cortesia del nostre llibre. El meu era *Les arts fosques: tècniques de bellesa a l'Europa medieval*, i el seu *Les 'molly houses' del segle XVIII, els primers bars gais de Londres*. Els vam llegir durant el viatge, delectats per l'estil enginyós i lleuger de l'altre. En arribar a Edimburg,

el respecte mutu i l'autèntic gaudi —en la lectura, als restaurants, als bars i fins i tot a una *molly house* moderna— es van unir per a formar una sòlida amistat. Al llarg dels anys ens havíem visitat moltes vegades, tant a Espanya com als Estats Units, i ens havíem escrit correus incessables. Amb un *spanglish* que només poden entendre els qui dominen ambdues llengües, ens explicàvem les nimietats de les nostres vides: parlàvem de la feina, entusiasmats pels projectes que teníem en marxa i queixant-nos dels col·legues més conservadors; xerràvem sobre llibres i pel·lícules; ens posàvem al dia de les últimes novetats d'amics i familiars, i ens desfogàvem sobre les nostres respectives parelles (aquest tema no tenia molt de pes en la nostra correspondència, excepte quan em vaig divorciar de Jeff, que acaparava totes les converses).

Després de tot el que havia passat els últims deu dies —des de la ruptura amb Todd fins al comiat de Nick a l'aeroport— em lamentava de no poder passar l'estiu amb Hèctor. M'havia proposat de quedar-me al seu pis (sempre que li regara les plantes i em fera càrrec de Molly, la seua gateta) mentre ell i la seua parella des de feia molt de temps —un pintor irlandés anomenat Fergal— passaven tres mesos a Tànger. Se suposava que havia de ser un estiu romàntic a l'estranger amb Todd i una pila de treball afegit. Ara, però, semblava que l'article i la gateta Molly serien els meus únics companys de vacances.

Quan vaig eixir de la zona de recollida d'equipatges, Hèctor es va alçar del banc d'un bot.

—Rachel, *darling!* —tot i que li havien eixit uns quants cabells blancs a les temples i duia ulleres noves, no havia canviat gens ni mica. Mentre m'abraçava tendrament, vaig poder gaudir de la fragància de colònia cara. Em va agafar la bossa, «Eixim d'aquí», va dir, i em va portar a l'eixida de l'aeroport, on hi havia una filera de taxis esperant. Un cop a dins, vaig recolzar el cap sobre el seu muscle.

—*Oh my God*, com estàs? —em va demanar literalment, observant-me atentament el rostre.

—Ai, Hèctor. Ha sigut molt dur. Ara mateix diria queestic... bé. Molt contenta de veure't, és clar, però...

—Quan em vas cridar per a dir-me que sí que venies, no m'ho podia creure. El tornado va eixir fins i tot a les notícies d'aquí, saps? De poc no m'agafa un atac, quan ho veig.

—Va ser terrorífic, no te'n pots fer una idea. Òbviament durant la tempesta, però després també. Quan ho veus *tot* de cap per avall: coses grans, resistents, sòlides... No sé com explicar-ho, et canvia la perspectiva. Fins i tot el significat de les paraules, per exemple, *indestructible* o *impermeable*.

Un camió va passar bronzint pel nostre costat mentre el taxi recorria a tot drap un dels sis carrils que condueixen a la ciutat. Em vaig estremir i vaig apartar-me de la finestra. Ja havia oblidat com era el trànsit, a Espanya. O potser eren els nervis que m'havia portat la tempesta. Hèctor em va somriure i em va agafar la mà.

—Però he de dir una cosa —vaig afegir, volia fer-li-ho saber—: he recuperat la fe en la humanitat. *Really*. Tothom s'ha unit. Tots per a un i un per a tots.

—Em vaig llevar un pes de sobre quan em vas dir que Nick havia aparegut el dia següent. Em feia patir que us distanciàreu. És un xiquet increïble, i sempre heu estat molt units.

—No saps quina alegria em va fer veure'l. Suppose que no era conscient de com el trobava a faltar. —Si continuava pensat-hi, acabaria plorant—. T'he dit que supervisarà la reconstrucció de la casa?

—*What?* Quants en té ara, disset?

—Vint-i-dos —el vaig corregir—. I saps què? Crec que ho farà molt millor que jo. Últimament no toque pilota.

—Em sap greu que no haja funcionat la cosa amb Todd —va dir amb suavitat, apujant-se les ulleres—. Heu estat junts gairebé un any, no?

—Gairebé un any —vaig repetir—. No sembla molt, no? No entenc per què fa tant de mal.

—Ai, Rachel. Sempre en fa —em va fer un beset al front.

Ens vam quedar mirant per la finestra del taxi uns instants, en silenci, ara ja dins la ciutat. Tot i que la ruptura era recent, ja era impossible imaginar-se Todd amb nosaltres. Hauria maleït la barrera de l'idioma i m'hauria deixat parlar a mi, o s'hauria limitat a assenyalar i gesticular per fer-se entendre. Aquell mamarratxo malhumorat s'hauria passat l'estiu desinflat. O potser hauria abusat del vi barat. Em va vindre al cap una expressió de la terra: més val anar sol que mal acompanyat.

Hèctor em va estrényer la mà per cridar-me l'atenció i em va dir:

—Conta'm, en què treballaràs mentre estigues per aquí? Em vas comentar que era un article sobre... Què era? Uns banys medievals?

—Ai, la feina, camarada —vaig somriure al meu vell amic—. Sí, crec que el tema t'agradarà. És ardent, ple de nuesa i contacte pangè-nere.

—Sona molt bé —va fer una rialleta.

—Tracta sobre la influència de la cultura musulmana en la higiene espanyola de l'edat mitjana i el temps que va trigar a canviar la idea local sobre els banys a partir de l'expulsió dels musulmans i els jueus. Però crec que hauré de pensar un títol una mica més atractiu que eixe.

—*Good* —va murmurar.

—Com a punt de partida, recorreré a aquell antic hammam precios que vam visitar l'última vegada que vam ser a València. Els Banys de l'Almirall? —vaig assenyalar per la finestra (en travessar les antigues portes de la ciutat, encara plenes de cicatrius produïdes per les canonades de Napoleó, els carrers començaven a estretir-se), tot i que sabia que els banys no eren a prop.

—Recorde que a Nick li van agradar molt —va dir—. Però supose que la idea d'uns banys públics és molt atractiva per a la imaginació de qualsevol adolescent.

—Segur que sí —vaig dir, somrient—. I també és cert que Nick està enamorat del disseny islàmic des que Jeff i jo el vam portar a l'Alhambra quan només tenia vuit anys. Crec que fins i tot cola arcs de ferradura en els dibuixos que fa a la facultat.

Ho vaig dir com si sabera en què estava treballant en aquell moment, com si coneguera els seus plans per al projecte de final de carrera. Vaig respirar profundament, recordant les converses tenses i monosil·làbiques que havia tingut amb ell durant tot l'hivern.

—De totes maneres, investigaré sobre aquests antics banys públics i veuré si puc utilitzar la història que hi ha al darrere per generalitzar.

—És molt bona idea —digué Hèctor—. El lloc és perfecte, ha viscut pràcticament tota l'època cristiana de València.

—Això és el que em va donar la idea. Segons les meues notes, els van construir el 1313 i el negoci va tancar el 1959. Imagina't: catedrals, castells, coliseus... tot això està fet per a durar, però uns banys públics normals i corrents?

Fet per a durar. Vaig tornar a pensar en totes les construccions de Tuscaloosa que el tornado havia destruït. Potser el Nou Món era més propens als accidents que el Vell. Potser estava condemnat: era massa jove i pocatraça.

—Uns banys públics de gairebé set-cents anys. —Hèctor va xiular—. Si les parets parlaren, tindrien moltes històries per contar.

El taxi serpentejava entre els carrers del barri del Carme que, segles abans, havia estat el barri musulmà. Quan vam entrar a l'estret carrer on vivia Hèctor, va telefonar a Fergal, que de seguida va baixar a rebre'ns. Vam pujar les maletes per les escales fins a la quarta planta i després vam eixir a la terrassa per a prendre un aperitiu.

Em vaig enfonsar en la gandula, vaig fer un glop a la cervesa i vaig mirar al meu voltant. Capitells i cúpules s'alçaven entre buguenvílies i fulles d'hibisc, mentre els terrats enrajolats, coberts de liquen, es veien més avall. Començava a fer fresca i una llesca de lluna ja brillava en el

cel. Amb un somriure exhaust, vaig mirar els meus amics i vaig aixecar el got.

Tres dies després, Hèctor i Fergal van marxar cap a Tànger a trenc d'alba. Havíem passat uns dies fantàstics: comprant delicadeses a les parades del Mercat Central; passejant pel carrer dels Cavallers, flanquejat per palaus d'altres segles; berenant als cafès moderns del casc antic i parlant sense parar, un antídot infal·lible contra l'ansietat i la malenconia de les setmanes anteriors. Ara, però, sense ells em sentia inquieta i incòmoda tota sola. En aquell nou silenci, matava el temps a casa seua, obrint els calaixos de la cuina plens d'artefactes moderns, examinant els llibres de les prestatgeries i fent girar una trompa, una de totes les que hi havia dins un bol lacat. Tot estava net, sense pols, al seu lloc. No podia evitar sentir-me una mica trista en aquell pis acollidor, al cau d'una parelleta, envoltada de tresors que no havien estat aniquilats per un desastre natural. Des de la poltrona de disseny, vaig contemplar l'última obra de Fergal: una sèrie retrats en clarobscur que, d'alguna manera, aconseguien expressar agilitat, moviment, humor. Vaig observar *Hèctor, rient* fins que, finalment, vaig deixar anar una rialla.

—Senyor, he d'eixir d'aquí.

Em vaig lligar les sandàlies, vaig recollir el portàtil i vaig eixir al sol. Tot i que sempre em perdia pels carrers laberíntics del Carme, vaig decidir no agafar mapa. No hi havia cap pressa. Tenia tot l'estiu per trobar el camí. Deixant-me portar pel capritx, vaig girar unes quantes cantonades, vaig passar per fleques i bars, per placetes i enormes convents reconvertits, fins que vaig trobar una cafeteria agradable. Després de demanar-me l'esmorzar popular (café, torrada i suc de taronja) vaig engegar el portàtil per visitar el web dels Banys de l'Almirall.

Feia unes setmanes que l'havia desat com a favorit —abans dels esdeveniments que em canviarien la vida—, però no havia tingut temps de mirar-lo detingudament. Navegant per la pàgina, vaig poder veure les diferents imatges dels banys a través dels anys: hi havia uns quants gravats del segle XIX, inclòs un plànol molt precís elaborat per un tal A. Laborde, i reproduccions d'antigues postals encantadores i fotos en sèpia del començament del segle XX. En aquella època els banys tenien un caire elegant que recordava *Les mil i una nits*, amb palmeres en tests, canelobres de sostre i bancs de vellut. Més avall, hi havia un apartat amb fotos de l'abans i el després de les últimes obres de restauració: l'entrada de fusta, els pilars i els arcs, el sostre voltat i les claraboies en forma d'estrella.

Em vaig reclinar per acabar-me el cafè i vaig observar l'última foto de la pantalla: estrelles de vuit puntes travessaven el sostre i es reflectien d'una manera màgica sobre les parets de cal. Les robustes parets dels banys no em van sorprendre, però les cúpules també feien gairebé tres pams de gruix. I tres pams de què, exactament? De pedra i morter? *Fet per a durar*. Vaig pensar en el meu propi sostre. Quants metres de fusta i aïllant m'havien mantingut sana i estàlvia? Un? Potser una mica més per a les teules?

L'any anterior havia fet una sèrie de fotografies modificades de sostres. Són tan evocadors... els nostres cels interiors, la nostra coberta. Vaig fer fotos de sostres de fusta amb pintura escrostonada, de guix amb cavets originals, d'un porxo en runes amb un ventilador rovellat cobert de kudzu. Pensava que el sostre de casa meua era massa avorrit. Però ara, amb totes aquelles cicatrius, branques i animalons... Li havia de demanar a Nick que fera fotos de tot el procés de restauració, i jo en faria dels banys, d'aquelles estrelles.

Una hora més tard, després de preguntar a cinc persones diferents com arribar als Banys de l'Almirall (quatre d'elles, totes de València, no tenien ni idea de què els parlava), a la fi em vaig plantar davant la

porta arabesca. Estaven amagats en un carreró zigzaguejant —aquell devia ser el secret de la seua supervivència— que no conduïa enlloc. Després de mitja hora, un jove d'uns vint-i-pocs, de cabells foscos i despentinats i amb ulleres de pasta blanques, va obrir la porta gran, va deixar eixir-ne unes quantes persones i em va acompanyar a dins per mostrar-me el vídeo i la ruta pel museu.

—No esperem per si ve algú més? —li vaig preguntar, mirant-me el rellotge. Ja passaven de les cinc.

—Poden vindre a la pròxima sessió —va respondre—. A les onze tenim un altre grup.

—Ostres, quin luxe. Tindrè el lloc tot per a mi —vaig dir—. Ja havia estat aquí, però aquesta vegada hi he vingut per escriure un article sobre els banys. Soc historiadora.

—De veres? —va dir, amb un somriure—. Jo estic treballant en el doctorat d'història. Aquesta feina de guia turístic només és temporal. O almenys, això espere. Però tenint en compte com va l'economia espanyola, no mai se sap.

—Home, ú no estudia història per diners, això segur. —Li vaig oferir la mà, retornant-li el somriure—. Soc Rachel, Rachel Cardon.

—Xavi Minguez —va dir, mentre encaixàvem les mans—. Molt de gust. Vinga, cap a dins.

Vam baixar al vestíbul, una gran sala il·luminada per les finestres de la part superior. Durant els primers segles de la història dels banys, havia servit de vestidor; ara, els turistes hi feien servir els bancs per veure un vídeo explicatiu projectat a la paret. Amb música medieval de fons, una breu pel·lícula muda mostrava dues actrius, que feien de dama i la seua criada, passant per tot el procés de bany que solia dur-se a terme en un hammam: omplien cubells d'aigua a la sala freda, gaudien dels banys de vapor de la sala calenta i, finalment, es relaxaven a la sala tèbia, fregant-se la brutícia amb esponges, untant-se la pell amb oli i exfoliant-se.

En acabar el vídeo, Xavi i jo vam passar per les tres sales, la freda, la tèbia i la calenta. A la primera, Xavi em va fer veure un trosset amb taulells que encara hi romanien des del segle XIV; l'estranya inclinació del terra per permetre el drenatge; les claraboies, que, quan eren noves, estaven cobertes de vidres de colors. Va obrir la porta doble i vam passar per sota de la cúpula que donava pas a la sala tèbia. Contra les parets es recolzaven els bancs, decorats amb esponges, pitxers de ceràmica i fines tovalloles de lli. Aquesta havia estat la sala per relaxar-se, xarrar i, fins i tot, fer negocis. A cada sala reposaven sobre el terra xicotets altaveus mig amagats per galledes de fusta que, tot i això, contrastaven de manera incongruent amb aquells taulells rústics, mentre alliberaven el so de l'aigua gotejant i rajant dels cubells del bany.

Vam passar a la sala calenta, on una màquina de fum omplia l'estança de fals vapor.

—Un detall molt encertat —li vaig dir a Xavi amb un somriure.

—Sí, però així i tot aquesta sala no està prou calenta com per crear l'efecte adequat —va dir—. Hauria de ser com una sauna, segurament devia estar a cinquanta o seixanta graus. Però aquestes parets, que fan gairebé un metre de gruix, mantenen el fred. Sense una caldera en funcionament, aquí fa fresca fins i tot a l'estiu.

—Aquest matí he estat mirant per internet les fotos de l'abans i el després. La restauració és excel·lent.

—Va ser complicada, en part a causa de la primera «reforma» que es va dur a terme als anys seixanta. —La paraula *reforma* va sonar amb un to de sarcasme evident.

Vam tornar a la sala tèbia. Els pilars eren tan senzills, construïts de manera irregular amb pedra i marbre (la part de baix era més prima que la de dalt), que no em vaig poder resistir i, amb una suau carícia, en vaig tocar un. Em vaig adonar que prop del capitell hi havia una inscripció; el pas del temps l'havia feta més tènue, però encara es podia veure sobre la pedra ocre: *I i F*.

—Què és això?

—No ho sap ningú del cert —va contestar—, però és molt antiga. La majoria pensa que té els mateixos anys que el pilar, el qual, al seu torn, és tan antic com els mateixos banys. No em preguntes com ho poden saber, té a veure amb el desgast i el color de la pedra. Segurament són les inicials d'algú. En català, la *i* minúscula es feia servir per unir els cognoms, però no tenen ni idea de quins poden ser. El propietari original va ser Pere de Vila-rasa al segle XIV, i al seu nom no hi ha cap *i* ni cap *efa*. Pensen que potser corresponia al nom d'algun client important, i que l'hi havien posat per reservar-li el lloc.

—Que interessant.

Vaig fregar les inicials amb la punta dels dits.

—Crec que t'interessaria parlar amb l'arquitecte que va dur a terme la restauració —va afegir—. S'anomena Paco Nogales. És qui més informació et pot donar sobre els banys.

—Gràcies, Xavi, ho faré. Però no et desfaràs de mi tan fàcilment, potser hi torne d'aquí a un parell de dies per fer unes quantes fotos.

—Aquí estaré. Per sort o per desgràcia —va dir, mig somrient.

—Per cert, hi ha cap altra inscripció als banys?

Vaig pensar que podia afegir alguns comentaris interessants a l'article. A més d'aquella signatura, potser hi havia altres gravats que no havia vist: enginyosos gargots medievals, algun insult guixat o una fanfarronada indecent a l'estil de Pompeia.

—No, aquesta és l'única.

Quina llàstima, vaig pensar, mentre eixia dels banys. M'he quedat sense història.

